

Majakowski i Marinetti – cechy futuryzmu rosyjskiego i włoskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Władimir Władimirowicz Majakowski, *Wam*, [w:] *Antologia poezji radzieckiej: Wiersze stu narodów*, Warszawa 1979.
- Źródło: Jacek Podsiadło, *Wypisane na skórze , ukryte pod filcem*.
- Źródło: Stanisław Barańczak, *Co mam powiedzieć*.

Majakowski i Marinetti – cechy futurystycznego i włoskiego

Kazimierz Malewicz, *Czerwona kawaleria*, pomiędzy 1928 a 1932

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Czym był futurystyczny? Jakiego zadania stawiali futurysty przed nowoczesną sztuką? Dlaczego nawoływali do palenia muzeów i bibliotek?

Manifest futurystyczny, opublikowany na początku XX wieku, postulował gruntowną zmianę podejścia do twórczości artystycznej. Wzywał do buntu wobec tradycji. Nowa sztuka miała podążać za dynamicznie zmieniającą się rzeczywistością. Miała stać się sprawczą i agresywną, wolną od ograniczeń, a nawet bezczelna w sposobie pisania. Futurysty drwili z dawnych kategorii piękna i norm obyczajowych. Kulturowali siłę i młodość. Poszukiwali nowego języka i nowych form wyrazu.

Twoje cele

- Poznasz historię futurystycznego.
- Scharakteryzujesz futurystyczny w sztuce i literaturze.
- Porównasz futurystyczny rosyjski z futurystycznym włoskim.
- Przeanalizujesz związki futurystycznego z propagandą polityczną.

Narodziny futuryzmu

Na początku 1909 roku, włoski poeta **Filippo Tommaso Marinetti** ogłosił *Manifest futurystyczny*, który miał zmienić oblicze sztuki i uczynić ją tak nowoczesną, jak postępowy stawał się świat u progu wieku XX. Współtwórcami nowego ruchu byli malarz i rzeźbiarz Umberto Boccioni, malarz i krytyk sztuki Carlo Carrà oraz malarz i kompozytor Luigi Russolo. Marinetti i skupieni wokół niego twórcy odrzucali konwencje i tradycje, fascynowały ich wynalazki techniczne i przemiany cywilizacyjne związane z postępującą rewolucją przemysłową i rozwojem miast. Nowoczesność miała różne oblicza i artyści szybko dostrzegli w tym całe spektrum nowych tematów. Odkryli także inny rodzaj piękna. Z manifestu Marinettiego do historii literatury przeszło zdanie: „Samochód wyścigowy ze swoim pudłem zdobnym w wielkie rury podobne do węży o ognistym oddechu... ryczący samochód, który zdaje się pędzić po taśmie karabinu maszynowego, jest piękniejszy od Nike z Samotraki”. Znamienna okazywała się zresztą sama nazwa nowego nurtu w literaturze i sztuce. Futuryzm oznaczał wychylenie ku przyszłości, nowoczesności i technice, zrywając przy tym z tradycją, którą odbierano jako martwą i niepotrzebnie obciążającą.

Filippo Tommaso Marinetti (1876–1944) – włoski ideolog, poeta, pisarz, wydawca, jeden z głównych twórców futuryzmu, członek Akademii Królewskiej oraz rządu faszystowskiego.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

20 lutego 1909 paryski dziennik „Le Figaro” opublikował manifest Marinettiego, co było szeroko komentowane także w środowisku intelektualistów rosyjskich. Trzeba jednak zaznaczyć, że sama deklaracja grupy artystycznej nie przesądzała jeszcze o powstaniu nowego ruchu. Równolegle rozwijał się przecież [dadaizm](#) – nurt, który miał wiele podobnych postulatów. Zmieniał się sposób obrazowania i narastała potrzeba nieskrępowanej ekspresji twórczej. Młodzi artyści odrzucali wszystko, co było osadzone w tradycji. Biblioteki i muzea stanowiły dla nich przykład kultury archaicznej, która blokuje rozwój twórczy. Był to czas literacko-artystycznych eksperymentów. Ogłaszano kolejne manifesty, dotyczące różnych dziedzin sztuki – na początku 1910 roku, w formie ulotki, ukazał się manifest malarzy

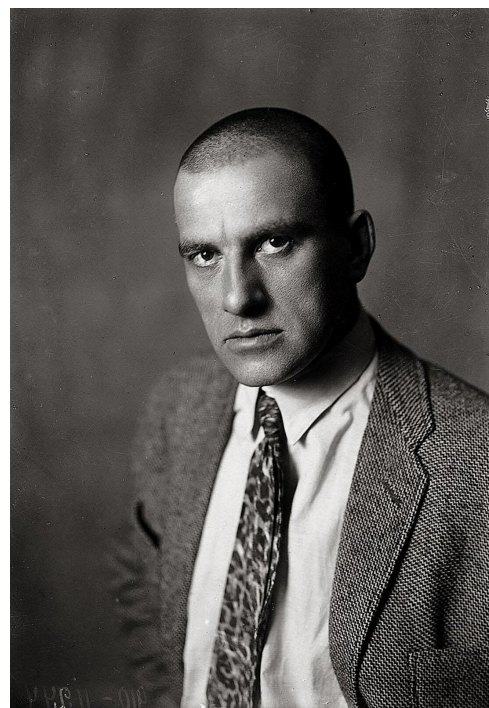
futurystycznych. Autorami byli: Umberto Boccioni, Carlo Carrà, Luigi Russolo, Giacomo

Balla i Gino Severin. Podróże zagraniczne Marinettiego i jego spotkania ze środowiskami literacko-artystycznym pozwoliły na popularyzację futuryzmu w Europie. Różne wystawy malarstwa dostarczały okazji do zapoznania z nowymi ideami twórców francuskim, angielskim i niemieckim. W późniejszych latach Marinetti stał się zwolennikiem Mussoliniego. W publikacji *Futurismo e Fascismo* (*Futuryzm i faszyzm*), wydanym w roku 1924, starał się dowiedzieć, że ideologia faszystowska pozwala na realizację wszystkich postulatów futurystycznych, zwłaszcza tych, które kultywowały młodość, siłę fizyczną, wigor oraz marzenia o zuchwałym zdobywaniu świata.

Futuryzm w Rosji

W Rosji futurystyczne idee trafiły na podatny grunt. Główną rolę w tworzeniu nowego ruchu artystycznego odegrał **Władimir Majakowski**, artysta związany z ruchem [bolszewickim](#) i kilkakrotnie z tego powodu aresztowany. W krąg grupy [kubofuturystów](#) wprowadził go Dawid Burluk. Wraz z poetami Wielimirem Chlebnikowem i Aleksiejem Kruczonychem stworzyli manifest rosyjskiego futuryzmu *Policzek smakowi powszechnemu* (1912), nawołując do wyrzucenia Puszkina, Dostojewskiego i Tołstoja z „Parostatku Współczesności”. Publikacja ta wywołała falę publicznych wystąpień i dyskusji.

Majakowski nosił wówczas ekstrawagancki żółty kaftan i aktywnie uczestniczył w burzliwych, naładowanych energią twórczą spotkaniach moskiewskich artystów. W latach 1914–1915 napisał poemat *Obłok w spodniach*, który uważał za katechizm współczesnej sztuki – jego hasła brzmiały: „Precz z waszą miłością”, „precz z waszą sztuką”, „precz z waszym ustrojem”, „precz z waszą religią”. Utwór ukazał się w ocenzurowanej wersji – w całości opublikowano go dopiero po zwycięstwie rewolucji. Majakowski głosił pochwałę techniki i pochwałę przemian ustrojowych. Uważał, że nowoczesna sztuka służy rewolucji, a rewolucja uzasadnia nowoczesną sztukę. W przeciwieństwie do innych twórców futuryzmu, często pomijających warstwę znaczeniową wiersza na rzecz formy (warstwy brzmieniowej i wizualnej) przekazywał w swoich utworach konkretne, zrozumiałe treści, także o charakterze politycznym. Futuryści rosyjscy podkreślali znaczenie przemiany języka literatury.

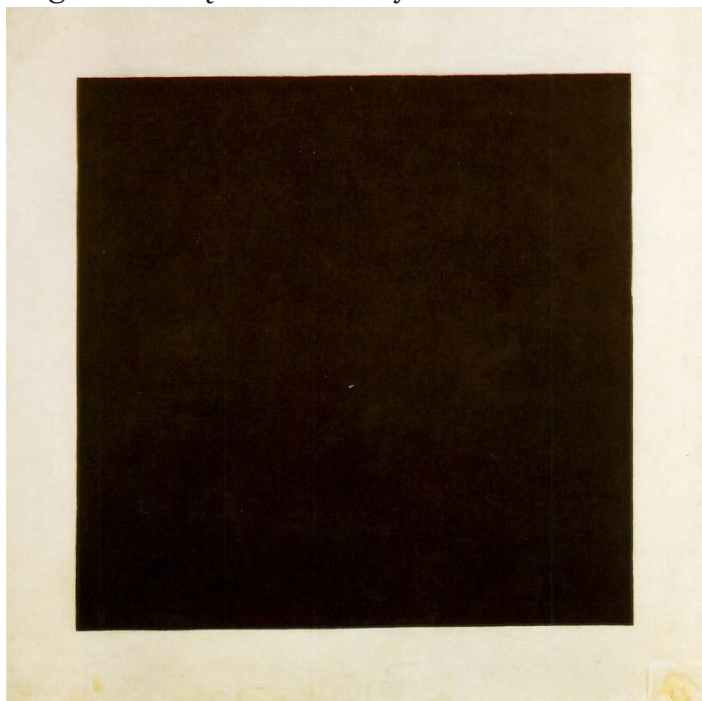

Władimir Władimirowicz Majakowski (1893–1930) – rosyjski poeta i dramaturg, przedstawiciel kubofuturyzmu, współtwórca manifestów futurystycznych (wraz z Dawidem Burlukiem, Wielimirem Chlebnikowem i Aleksiejem Kruczonychem).

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Deklarowali, że dążą do poszerzenia słownika o słowa nieskrępowane i pochodne. Stosowanie neologizmów i gry językowe stały się charakterystycznymi cechami futurystycznej poezji. Majakowski łączył nowatorstwo językowe z zaangażowanym przekazem, co stanowiło o sile jego wierszy. Był piewcą Lenina i zwolennikiem rewolucji, jednak coraz bardziej krytycznie oceniał jej rezultaty, przez co został oskarżony o wypaczenia i odejście od doktryny. Zginął w niejasnych okolicznościach.

Futuryzm rosyjski rozwijał się niezwykle dynamicznie. Do legendy przeszły jego symbole: żółto-pomarańczowy kaftan Majakowskiego, rzodkiewki i drewniane łyżki w butonierce, twarze kubofuturystów pomalowane w paski, poetyckie plakaty w formie olbrzymich tapet. Charakterystyczne dla tego czasu są także obrazy [Malewicza](#).

Kazimierz Malewicz, *Czarny kwadrat na białym tle*, 1924

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Futuryzm stał się ważnym prądem kulturowym zjawiskiem w Rosji jeszcze przed I wojną światową. Pojawiały się nowe grupy literackie i nowe almanachy poezji. Mnożyły się manifesty. W 1912 roku ukazał się *Policzek smakowi powszechnemu*, rok później *Zdechły księżyc*. W roku 1914 *Pierwsze pismo futurystów*. Wraz z wybuchem rewolucji nowy nurt nabierał znaczenia. Zwalczanie burżuazyjnej kultury łączyło się z krytyką „zgniłego zachodu”. Postulaty odcięcia się od tradycji poprzez strategię obyczajowego skandalu i stworzenia antyestetyki korespondowały z uzasadnionym politycznie programem sztuki dostępnej dla szerokich mas. Nowa literatura miała być barbarzyńska i egalitarna. Przewrót ustrojowy niosący ze sobą rozpad dawnych wartości i dawnego języka wydawał się spełnieniem oczekiwań futurystów. Z czasem poszukiwania młodych twórców i ich nadzieje na totalną wolność artystyczną zostały umiejętnie wykorzystane przez władzę. Swobodna twórczość zaczęła służyć ideologicznej propagandzie. Początkowo elementy propagandowe utworów futurystycznych wynikały ze szczerego przekonania artystów o powinności sztuki w dobie ustrojowej przemiany. Poeci i malarze łączyli siły, by ubarwiać

i rozjaśniać nową rzeczywistość, ukazywać tętniące życiem miasta, fabryki i stacje kolejowe. Ich entuzjazm służył umacnianiu ideologii, ale owocował także coraz większą dynamiką życia artystycznego. W rezultacie coraz większa liczba twórców produkowała typowo propagandowe slogany. Włoscy futuryści zostali uwiedzeni przez faszyzm, a futurystyczny rosyjski sprzymierzył się z komunizmem i paradoksalnie dał początek socrealizmowi – „podstawowej i jedynej metodzie twórczej” w sztuce radzieckiej. Rosyjscy **awangardziści** nie mogli podobać się słabo wykształconym funkcjonariuszom partyjnym, którzy żądali od artystów jasnego, zrozumiałego dla ludu przekazu. Dawni futuryści, kubiści i abstrakcyjniści musieli dopasować się do oczekiwań lub wyemigrować na zachód.

W Polsce nurt futurystyczny rozwijał się po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku, a jego reprezentantami byli Anatol Stern i Aleksander Wat, Bruno Jasiński, Stanisław Młodożeniec i Tytus Czyżewski. W 1921 roku zaczęły się ukazywać się programowe broszury i arkusze poetyckie, jak słynna „JEDNODŃUWKA FUTURYSTUW”. Polscy futuryści wzorem włoskich i rosyjskich poprzedników byli buntownikami skandalistami, wyszydzali przebrzmiałe normy i konwenanse. Symbolicznym końcem futurystycznego nurtu polskiego stała się śmierć Majakowskiego w 1930 roku.

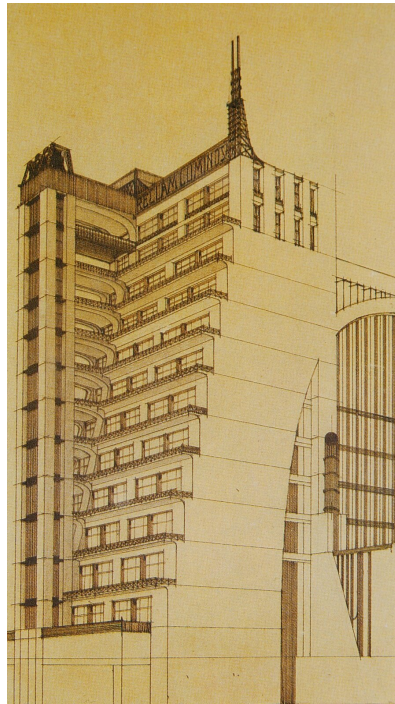
Nurt futurystyczny najbardziej widoczny był w literaturze i malarstwie, ale rozwijał się również w innych dziedzinach sztuki – w muzyce, rzeźbie, filmie oraz w architekturze.

Umberto Boccioni, *Jedyna forma ciągłości w przestrzeni*, 1913

Umberto Boccioni (1882–1916 w Weronie) – włoski malarz i rzeźbiarz; jeden z głównych twórców futurystycznego nurtu, współautor (z Carlo Carrą, Filippo Marinettim i Luigim Russolo) *Manifestu futurystycznego* (1909).

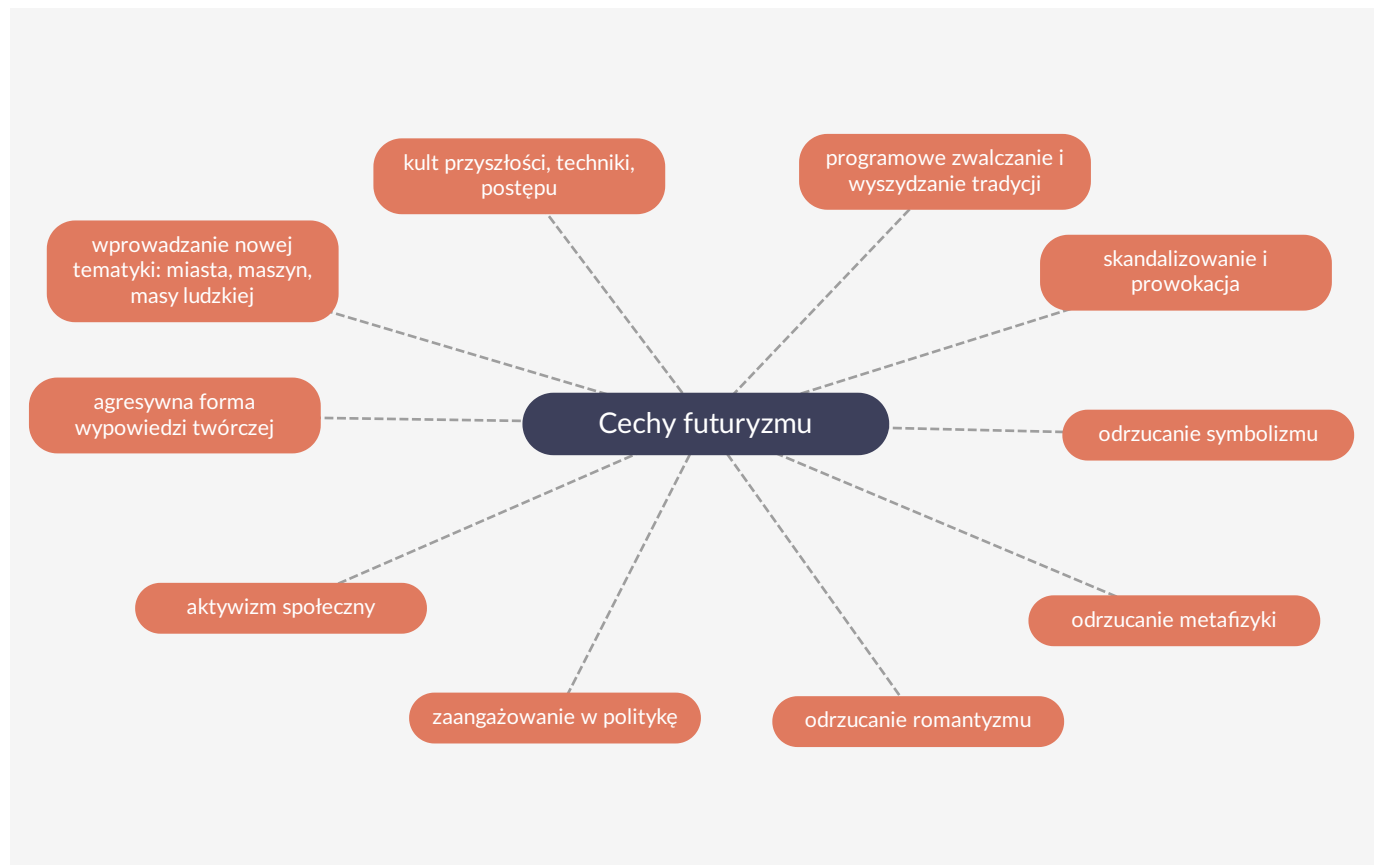
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

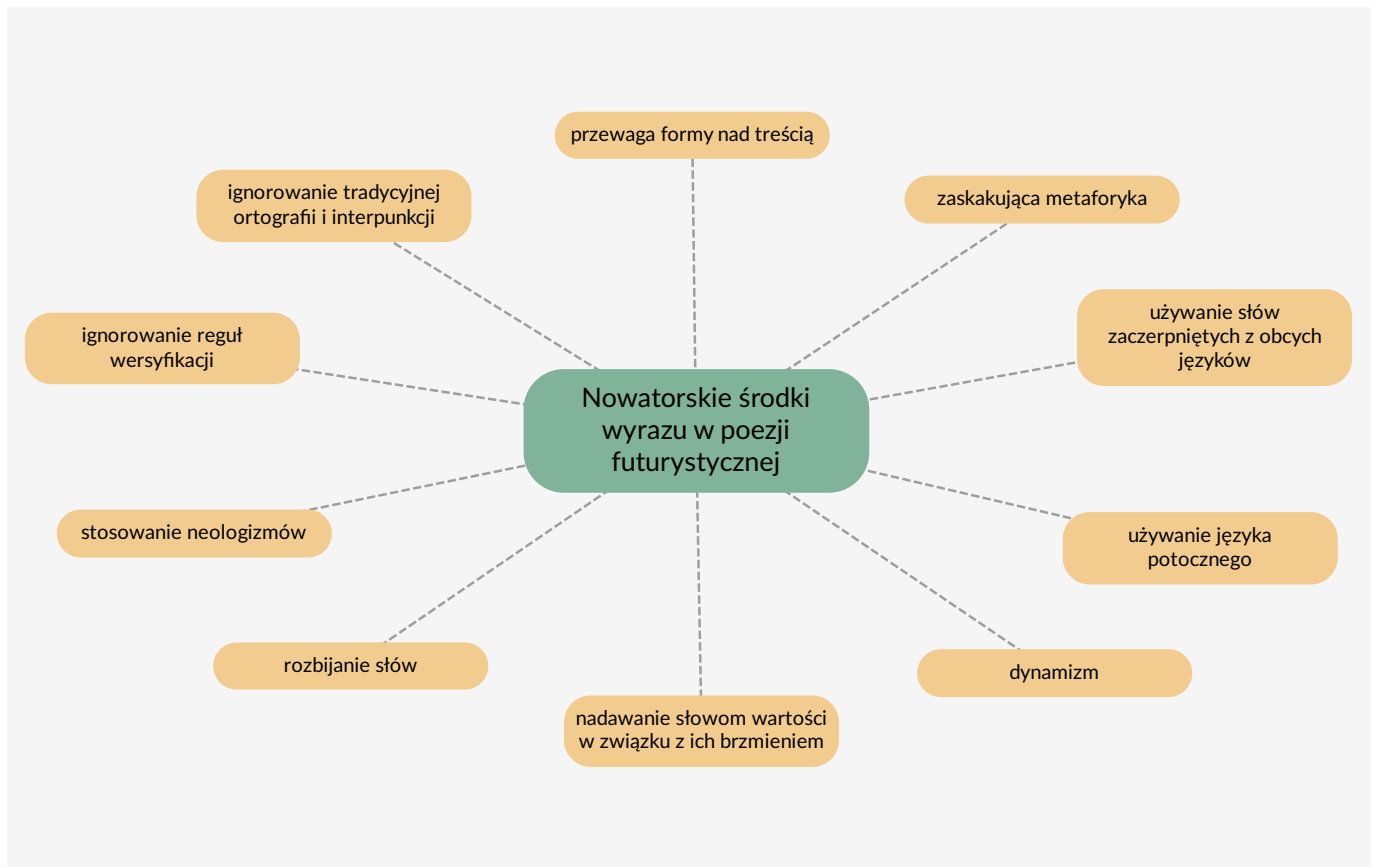

Antonio Sant'Elia, rysunek wieżowca z *La Città Nuova*

Antonio Sant'Elia (1888–1916 w Monfalcone) – włoski architekt związany z nurtem futuryzmu, w latach 1912–1914 stworzył serię rysunków pod tytułem *La Città Nuova*, przedstawiających piętrzące się wieżowce, napowietrzne koleje aglomeracyjne i wielki port lotniczy na dachu dworca kolejowego. Rysunki te stały się inspiracją dla nowoczesnych architektów w latach 20., m.in. Le Corbusiera.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

awangarda literacka

(fr. *avant garde* – straż przednia) wszystkie kierunki, które zrywają z realizmem i naśladownictwem rzeczywistości i nastawione są na kreację zupełnie nowych jakości estetycznych; zjawisko które pojawiło się na początku XX wieku – w jego obręb zalicza się prądy takie, jak futuryzm, czy dadaizm

bolszewizm

odmiana doktryny komunistycznej stworzona przez Włodzimierza Lenina, stanowiąca jego interpretację zasad marksizmu i dostosowanie ich do uwarunkowań rosyjskich

dadaizm

(fr. *dada*) – międzynarodowy ruch artystyczno-literacki w sztuce XX wieku, jego głównymi hasłami były swoboda wyrazu artystycznego, zerwanie z wszelką tradycją i odrzucenie kanonów

kubofuturyzm

awangardowy kierunek w sztuce, łączący elementy kubizmu i futuryzmu; jego przedstawiciele to: Władimir Majakowski, Dawid Burluk, Welimir Chlebnikow, Natalia Gonczarowa, Michaił Łarionow

suprematyzm

kierunek w sztuce abstrakcyjnej; jego głównym przedstawicielem był Kazimierz Malewicz

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka i odpowiedz na pytanie: Które z postulatów futuryzmu można uznać za wciąż aktualne i uniwersalne dla współczesnej sztuki i literatury?

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P145mgkhr>

Manifest futuryzmu

1. Chcemy opiewać miłość niebezpieczeństwa, przyzwyczajenie do energii i do zuchwalstwa.
2. Odwaga, śmiałość, bunt – będą zasadniczymi składnikami naszej poezji.
3. Aż do dziś literatura sławiła nieruchome zamyślenie, ekstazę i marzenie senne. My chcemy sławić agresywny ruch, gorączkową bezsenność, krok biegacza, salto mortale, policzek i pięść.
4. Oświadczamy, że wspaniałość świata wzbogaciła się o nowe piękno: piękno szybkości! Samochód wyścigowy ze swoim pudłem zdobnym w wielkie rury podobne do węzów o ognistym oddechu... ryczący samochód, który zdaje się pędzić po taśmie karabinu maszynowego, jest piękniejszy od Nike z Samotraki.
5. Chcemy opiewać człowieka dzierżącego kierownicę, której oś idealna przeszywa Ziemię, ciśniętą także w bieg po swej orbicie.
6. Trzeba, aby poeta poświęcił się z bujnym, wspaniałomyślnym zapalem dla pomnożenia entuzjazmu i żaru w elementach pierwotnych.
7. Nie ma już piękna poza walką. Twór, który nie ma charakteru agresywnego, nie może być arcydziełem. Poezja musi być pojmowana jako gwałtowne natarcie na siły nieznane, celem rzucenia ich pod nogi człowiekowi.

8. Znajdujemy się na wysuniętym cyplu stuleci!... Po cóż mielibyśmy oglądać się za siebie, jeśli chcemy sforsować tajemniczą bramę Niemożliwego? Czas i Przestrzeń umarły wczoraj. My żyjemy już w absolicie, ponieważ stworzyliśmy nieustającą wszechobecną szybkość.

9. Chcemy sławić wojnę – jedyną higienę świata – militaryzm, patriotyzm, gest niszczycielski anarchistów, piękne idee, za które się umiera, oraz pogardę dla kobiet.

10. Chcemy zburzyć muzea, biblioteki, akademie wszystkich rodzajów, chcemy zwalczać moralizm, feminizm i wszelką oportunistyczną lub utylitarną podłość.

11. Będziemy opiewać tłumy wstrząsane pracą, rozkoszą lub buntem; będziemy opiewać różnobarwne i polifoniczne przyływy rewolucji w nowoczesnych stolicach; wibrującą gorączkę nocną arsenałów i stoczni podpalanych przez gwałtowne księżyce elektryczne; nienasycone dworce kolejowe, pożeracze dymiących węzłów; fabryki uwieszone u chmur na krętych sznurach swoich dymów; będziemy opiewać mosty podobne do gimnastyków-olbrzymów, którzy okraczają rzeki, lśniące w słońcu błyskiem noży; awanturnicze statki wężące za horyzontem, szerokopierśne lokomotywy, galopujące po szynach, jak stalowe konie okiełzane rurami, i lot ślizgowy aeroplanów, których śmigło łopoce na wietrze jak flaga i zdaje się klaskać jak rozentuzjasmowany tłum.

To z Włoch rzucamy w świat ten nasz manifest gwałtowności niszczycielskiej i podpalającej, którym ustanawiamy dziś Futuryzm, ponieważ chcemy uwolnić ten kraj od śmierdzącej gangreny profesorów, archeologów, zawodowych przewodników i antykwariuszy.

Zbyt długo już były Włochy targowiskiem tandeciarzy. Chcemy uwolnić je od niezliczonych muzeów, które pokrywają ten kraj niezliczonymi cmentarzyskami.

Muzea: cmentarze!... Są zaiste identyczne przez nieszczęsne pomieszanie licznych ciał, które się nawzajem nie znają. Muzea: publiczne sypialnie, w których spoczywa się na zawsze obok istot nienawistnych lub nieznanych! Muzea: absurdalne rzeźnie malarzy i rzeźbiarzy, którzy zabijają się wzajemnie ciosami barw i linii wzdłuż skłóconych ścian!

Niechby się tam chodziło raz do roku w pielgrzymkę, jak się chodzi na cmentarz w dzień zaduszny – zgodzę się na to. Niechby raz w roku składało się tam kwiaty w hołdzie przed Giocondą – zgodzę się. Nie zgadzam się jednak na to, aby dzień w dzień oprowadzano po muzeach nasze zniesławienia, naszą kruchą odwagę, nasze chorobliwe niepokoje. Po co świadomie się zatruwać? Skąd ta ochota do gnicia?

Cóż widać na starych obrazach poza grymasem męki artysty, który wysilił się, by przekroczyć niepokonalną barierę zagrażającą drogę do wyrażenia w pełni jego marzeń?... Podziwiać stary obraz, to znaczy wlewać naszą wrażliwość do urny grobowej, zamiast skierować ją w dal w gwałtownym wytrysku twórczości i działania.

Chcecie więc zaprzepaścić wszystkie wasze najlepsze siły w nieustającym bezcelowym podziwie dla przeszłości, co wyczerpuje was fatalnie, pomniejsza i depcze?

Zaprawdę oświadczam wam, że uczęszczanie codzienne do muzeów, do bibliotek i do akademii (cmentarzy próżnych wysiłków, kalwarii ukrzyżowanych marzeń, rejestrów kryjących podcięte wzloty) jest – dla artystów – tak samo szkodliwe jak przedłużona opieka rodzicielska dla pewnych młodzieńców pijanych geniuszem i ambicją. Dla umierających, dla kalek, dla więźniów niech będzie: wspaniała przeszłość jest może balsamem dla ich nieszczęść, gdyż dla nich przyszłość jest zamknięta... Ale my nie chcemy słyszeć o przeszłości, my młodzi, silni futuryści.

Niechże więc nadejdą radośni podpalacze o zwęglonych palcach. Oto oni! Nuże! Kładźcie ogień pod szafy biblioteczne! Zmieńcie bieg kanałów, aby zatopić muzea! Co za radość widzieć pływające po wodzie, zdane na łaskę fal, podarte i wypłowiałe dawne wspaniałe płótna. Chwytajcie za kilofy, za siekiery, za młoty i burzcie, burzcie bez litości szacowne miasta!

Najstarsi wśród nas mają trzydzieści lat: zostaje nam więc przynajmniej lat dziesięć, by dokonać naszego dzieła. Gdy będziemy mieć czterdziestkę, inni młodszy i dzielniejsi od nas niech nas wyrzucą do kosza jak niepotrzebne rękopisy. Pragniemy tego!

Nadciągną przeciw nam nasi następcy; nadciągną z daleka, zewsząd, skacząc w uskrzydłonym rytmie swoich pierwszych wierszy, wyciągając szpony drapieżne, węsząc pod bramami akademii nęcącą woń naszych gnijących umysłów, przeznaczonych już do bibliotecznych katakumb.

Ale nas tam nie będzie... Znajdą nas na koniec – którejś nocy zimowej – w otwartym polu, pod ponurym hangarem, po którym będzie bębnił monotonny deszcz; zobaczą nas przykucniętych wokół naszych drżących samolotów, będziemy grzać sobie ręce nad skąpym ogniem pochodzącym z naszych współczesnych książek płonących poniżej lotu naszej wyobraźni.

Będą się tłoczyć wokół, dysząc z lęku i pogardy. Rozwścieczeni naszą wyniosłą, nieznużoną żarliwością rzucą się, aby nas zabić; pchani nienawiścią tym bardziej nieubłaganą, im silniej serca ich będą pijane miłością i podziwem dla nas.

Zdrowa i mocna niesprawiedliwość wybuchnie promieniami z ich oczu. – Sztuka, w istocie, może być tylko gwałtem, okrucieństwem i niesprawiedliwością.

Najstarsi z nas mają trzydzieści lat, a jednak roztrwoniliśmy już skarby, tysiąc skarbów miłości, siły, śmiałości, chytryści, twardej woli. Rozrzucaliśmy je bez wahania, bez rachuby, bez wytchnienia, niecierpliwie, z furią... Spójrzcie na nas! Jeszcześmy się nie zadyszeli! Serca nasze nie czują najmniejszego zmęczenia, ponieważ żywią się ogniem, nienawiścią i szybkością!... Dziwicie się? To zrozumiałe, ponieważ nie pamiętacie nawet, żeście kiedykolwiek żyli. Stojąc na wierzchołku świata rzucamy raz jeszcze nasze wyzwanie gwiazdom!

Wasze zarzuty? Dość. Dość. Znamy je... Jasne... Nasza świetna a kłamliwa inteligencja mówi nam, że jesteśmy treścią i przedłużeniem naszych przodków. Być może!... Niech będzie! Ale czy to ma jakie znaczenie? Nie chcemy zrozumieć. Biada temu, kto powtórzy te haniebne słowa!... Podnieście głowy!...

Stojąc na wierzchołku świata, rzucamy raz jeszcze nasze wyzwanie gwiazdom! ...

Źródło: *Artyści o sztuce. Od van Gogha do Picassa*, wyb. i oprac. E. Grabska i H. Morawska, Warszawa 1969.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Zastanów się, jakie argumenty można przywołać, by podać w wątpliwość postulaty futuryzmu dotyczące zwalczania tradycji? Stwórz listę takich argumentów.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Czym różnił się rozwój futuryzmu we Włoszech i w Rosji? Wybierz poprawną odpowiedź.

- ☐ Dokonania futuryzmu włoskiego były bardziej znaczące niż osiągnięcia futurystów rosyjskich.
- ☐ Futuryzm włoski był bez znaczenia wobec rozwoju futuryzmu rosyjskiego.
- ☐ Futuryzm rosyjski miał szerszy zasięg niż futurystów włoski.
- ☐ Futuryzm włoski rozwijał się z takim samym rozmachem jak futurystów rosyjski.

Ćwiczenie 2

Zaznacz wszystkie poprawne zdania.

- ☐ Twórcy manifestu futuryzmu zamierzali stworzyć nową estetykę w opozycji do uznanych kanonów piękna.
- ☐ Wymowa dzieł futurystycznych miała być czytelna dla niewykształconego odbiorcy.
- ☐ Największą wartością dla futurystów było miasto i cywilizacja techniczna.
- ☐ Futuryści programowo unikali propagandy i cenili indywidualizm w sztuce.
- ☐ Twórcy manifestu futuryzmu chcieli zwalczać sztukę burżuazyjną.

Ćwiczenie 3

Zaznacz poprawne zdanie:

☐ Futuryści włoscy sprzeciwiali się faszyzmowi i komunizmowi.

☐ Futuryści włoscy popierali anarchizm.

☐ Futuryści włoscy z czasem sprzymierzyli się z komunizmem.

☐ Futuryści włoscy sympatyzowali z faszyzmem.

Ćwiczenie 4

Zaznacz w poniższym fragmencie manifestu Marinettiego rzeczowniki stanowiące przykłady tematów, które według futurystów były godne nowoczesnej sztuki.

☐ fioletowy

Będziemy opiewać tłumy wstrząsane pracą, rozkoszą lub buntem; będziemy opiewać różnobarwne i polifoniczne przyptywy rewolucji w nowoczesnych stolicach; wibrującą gorączkę nocną arsenałów i stoczni podpalanych przez gwałtowne księżycy elektryczne; nienasycone dworce kolejowe, pożeracze dymiących węzów; fabryki uwieszone u chmur na krętych sznurach siwych dymów; będziemy opiewać mosty podobne do gimnastyków-olbrzymów, którzy okraczają rzeki, lśniące w słońcu błyskiem noży; awanturnicze statki wężące za horyzontem, szerokopierśne lokomotywy, galopujące po szynach, jak stalowe konie okiełznane rurami, i lot ślizgowy aeroplanów, których śmigło łopoce na wietrze jak flaga i zdaje się klaskać jak rozentuzjasmowany tłum.

Ćwiczenie 5

Zinterpretuj futurystyczne hasło: „słowa na wolności”.

Zapoznaj się z fragmentem wiersza Władimira Władimirowicza Majakowskiego *Wam* i wyjaśnij, w jaki sposób realizuje on postulaty futuryzmu.

((Władimir Władimirowicz Majakowski

Wam

(...)

Dość
Rzućcie,
plućie
i na rymy
i na arie,
i na róż bukiet,
i na inne faramuszeki
z arsenałów sztuki.

Kogo obchodzą dziś wasze dzieje,
że „ach - biedaczek -
jak on kochał
i jakim był skromnum?”.

Majstrowie,
a nie długowłosi kaznodzieje,
potrzebni są nam!

Słyszycie jęk szalony!
Paraowozy podniosły panikę:
„Dajcie nam węgla z Donu!
Dajcie
mechaników!”

(...)

Źródło: Władimir Władimirowicz Majakowski, *Wam*, [w:] *Antologia poezji radzieckiej: Wiersze stu narodów*, Warszawa 1979.

Ćwiczenie 7

W kilku zdaniach odpowiedz na pytanie: Dlaczego twórcy manifestu futurystycznego chcieli zwalczać moralizatorstwo w literaturze i sztuce?

Ćwiczenie 8

Opisz związki futuryzmu rosyjskiego z ideologią bolszewicką.

Praca domowa

W formie pisemnej wypowiedzi ustosunkuj się do postulatów futuryzmu, zawartych w zdaniach:

« Chcemy sławić wojnę – jedyną higienę świata – militaryzm, patriotyzm, gest niszczycielski anarchistów, piękne idee, za które się umiera, oraz pogardę dla kobiet.

Chcemy zburzyć muzea, biblioteki, akademie wszystkich rodzajów, chcemy zwalczać moralizm, feminizm i wszelką oportunistyczną lub utylitarną podłość.

Twoja praca nie powinna mieć mniej niż 250 słów.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Oparek

Przedmiot: Język polski

Temat: Majakowski i Marinetti – cechy futuryzmu rosyjskiego i włoskiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

3) rozumie stylistyczną funkcję zamierzonego błędu ortograficznego w tekście artystycznym.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

3) rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje;

8) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: aliterację, paronomazję, kontaminację, metonimię, synekdochę, synestezję, odmiany inwersji, gradację; określa ich funkcje;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pozna historię futuryzmu;
- scharakteryzuje futuryzm w sztuce i literaturze;
- porówna futuryzm rosyjski z futuryzmem włoskim;
- przeanalizuje związki futuryzmu z propagandą polityczną.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed zajęciami:

1. Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie się do rozmowy na temat: Kierunki awangardowe w sztuce początku XX wieku.

Faza wprowadzająca:

1. Lekcja zaczyna się od dyskusji na temat, do którego uczniowie przygotowali się w domu. Nauczyciel wskazuje na dadaizm i kubizm, po czym przechodzi do tematu lekcji – futuryści i kubofuturyści rosyjscy.
2. Nauczyciel udostępnia uczniom e-materiał i wprowadza ich w temat lekcji, nawiązując do wcześniejszej rozmowy. Wraz uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.
3. Nauczyciel może zaprezentować uczniom charakterystyczne dla futuryzmu włoskiego i rosyjskiego dzieła malarskie. Prosi też uczniów o przypomnienie wiadomości na temat polskiego futuryzmu, który czerpał inspiracje z futuryzmu włoskiego i rosyjskiego. Uczniowie mogą korzystać z telefonów z dostępem do internetu.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”. Nauczyciel prosi wybraną osobę o scharakteryzowanie futuryzmu jako nurtu awangardowego.
2. Prowadzący zajęcia inicjuje rozmowę na temat specyfiki futuryzmu w wersji włoskiej i w wersji rosyjskiej. Uczniowie próbują dostrzec różnice i podobieństwa. Zapisują wnioski na tablicy.
3. Uczniowie zapoznają się z audiobookiem, a następnie wykonują polecenia 1 i 2. Wybrane osoby prezentują odpowiedzi, a nauczyciel ocenia i komentuje. Polecenia 1 i 2 mogą przybrać formę dyskusji moderowanej.
4. Uczniowie przechodzą do sekcji „Sprawdź się” i wykonują ćwiczenia 1-8. Wybrane osoby prezentują odpowiedzi, a nauczyciel ocenia i komentuje.
5. Ćwiczenie 8 może być wykonane wspólnie, w formie mapy myśli.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel prosi chętnego ucznia o zaprezentowanie postulatów i cech futuryzmu włoskiego oraz rosyjskiego. Następnie prosi chętnego ucznia o podsumowanie wiadomości na temat znaczenia postaci Marinettiego i Majakowskiego dla formowania się idei futuryzmu. Inni uczniowie uzupełniają jego wypowiedź. Nauczyciel komentuje.
2. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat spełnienia kryteriów sukcesu..
3. Na zakończenie nauczyciel może zaproponować uczniom wyszukanie i odczytanie futurystycznych wierszy Majakowskiego.

Praca domowa:

zasugerowana w e-materiale

W formie pisemnej wypowiedzi, ustosunkuj się do postulatów futuryzmu, zawartych w zdaniach:

⌘ Chcemy sławić wojnę – jedyną higienę świata – militaryzm, patriotyzm, gest niszczycielski anarchistów, piękne idee, za które się umiera, oraz pogardę dla kobiet.

Chcemy zburzyć muzea, biblioteki, akademie wszystkich rodzajów, chcemy zwalczać moralizm, feminizm i wszelką oportunistyczną lub utylitarną podłość .

Twoja praca nie powinna mieć mniej niż 250 słów.

Materiały pomocnicze:

- *Artyści o sztuce. Od van Gogha do Picassa*, wyb. i oprac. E. Grabska i H. Morawska, Warszawa 1969.
- *Antologia polskiego futuryzmu i Nowej Sztuki*, oprac. Z. Jarosiński, H. Zaworska, wybór H. Zaworska, Kraków 1978.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.